

Sygn. akt III AUa 196/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) del. SO Małgorzata Czerwińska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2014 r. w Szczecinie

sprawy H. L.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziałowi Regionalnemu w Z.

o zwrot świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 stycznia 2014 r. sygn. akt VI U 1248/13

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Del. SSO Małgorzata Czerwińska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 196/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 9 sierpnia 2013 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził, że ubezpieczony H. L. pobrał nienależne świadczenie w kwocie 1495,92 zł za okres od 1 stycznia 2013 r. do 30 kwietnia 2013 r. z tytułu renty. Organ rentowy wskazał, że świadczenia nie przysługiwały ubezpieczonemu, ponieważ od 20 grudnia 2012 r. posiadał gospodarstwo rolne o powierzchni przekraczającej 1 ha fizyczny. Rolniczy organ rentowy wskazał, że nadpłacona kwota będzie potrącana z pobieranej renty od 1 sierpnia 2013 r. Należne wyrównanie za okres od 1 czerwca 2013 r. do 31 lipca 2013 r. w kwocie 764,66 zł zostało zaliczone na poczet nienależnie pobranego świadczenia.

Ubezpieczony w odwołaniu od powyższej decyzji podniósł, że nie zgadza się ze stwierdzeniem, że od 20 grudnia 2012 r. jest posiadaczem gospodarstwa rolnego o powierzchni przekraczającej 1 ha; wskazał, że był właścicielem nieruchomości rolnej obejmującej działkę nr (...) o powierzchni(...) ha położoną w obrębie (...) B.; działka jest zabudowana budownictwem mieszkalnym. Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie renty rolniczej od 1 stycznia 2013 r.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z 9 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony na podstawie decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Z. z 17 kwietnia 2012 r. uzyskał prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, okresowo od 5 marca 2012 r. do 31 marca 2013 r. Decyzja zawierała pouczenie dotyczące zawieszalności świadczenia i obowiązku zawiadomienia organu rentowego o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo i wysokość świadczenia. Z uwagi na prowadzenie gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha fizycznego, wypłata części uzupełniającej świadczenia należnego ubezpieczonemu podlegała zawieszeniu w części, tj. 50 %. 18 czerwca 2012 r. do organu rentowego wpłynęła umowa dzierżawy z 1 marca 2012 r. oraz pismo Burmistrza Miasta i Gminy W., z których to dokumentów wynikało, że ubezpieczony był w posiadaniu gospodarstwa rolnego o powierzchni 0,90 ha fizycznych, co stanowi 0,41 ha przeliczeniowych i świadczenie wypłacane było w całości od 1 czerwca 2012 r. W dniu 18 lutego 2013 r. ubezpieczony składając ponowny wniosek o przyznanie prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy oświadczył, że jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 3,19 ha. 29 kwietnia 2013 r. ubezpieczony przedłożył pismo Burmistrza Miasta i Gminy W. informujące, że jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 1,2096 ha fizycznych, co stanowi 0,5029 ha przeliczeniowych. Sąd I instancji wskazał, że organ rentowy ustalił, że ubezpieczony w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 maja 2013 r. posiadał gospodarstwo rolne o powierzchni 1,2096 ha fizycznych, powierzchnia gospodarstwa zwiększyła się po kupnie 20 grudnia 2012 r. działki o powierzchni 0,3096 ha fizycznego, o czym nie poinformowano Kasy.

Sąd I instancji rozważył, że z dokumentacji zgromadzonej w aktach organu rentowego oraz zeznań ubezpieczonego złożonych na rozprawie 9 stycznia 2014 r. wynikało, że został pouczone o obowiązku poinformowania organu rentowego o wszelkich okolicznościach mających wpływ na otrzymywane świadczenia. Nie podzielił argumentacji ubezpieczonego, jakoby nabyta przez niego 20 grudnia 2012 r. nieruchomość rolna zabudowana murowanymi poniemieckimi budynkami: domem mieszkalnym i oborą, nie wchodziła w skład gospodarstwa rolnego. Powołał się na przepis art. 55³ ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 1964.16.93), który zawiera definicję gospodarstwa rolnego - za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego - i stwierdził, że nabyta nieruchomość rolna zabudowana wchodzi w skład gospodarstwa rolnego. Ponadto z umowy sprzedaży oraz ustanowienia służebności z 20 grudnia 2012 r. wynika, że ubezpieczony nabył nieruchomość rolną stanowiącą działkę numer (...) o powierzchni 0,3096 ha oznaczoną w ewidencji gruntów symbolem (...), użytki rolne zabudowane. Odmiennie interpretowanie przez ubezpieczonego tego, co wchodzi w skład gospodarstwa rolnego nie zwalniało go jednak z obowiązku poinformowania o nabyciu przedmiotowej nieruchomości. Konsekwencją tego było ustalenie organu rentowego o nienależnie pobranym świadczeniu za okres od 1 stycznia 2013 r. do 30 kwietnia 2013 r. Sąd okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz ustalania odsetek za opóźnienia w wypłacie świadczeń określają przepisy emerytalne oraz przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa. Natomiast art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009.205.1585) stanowi, że osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się: 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących

ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania; 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. Ubezpieczony został pouczony o okolicznościach powodujących ustanie, zawieszenie i wstrzymanie prawa do świadczeń i ich wypłaty.

Apelację od wyroku wniósł ubezpieczony. Zarzucił niezgodność istotnych ustaleń faktycznych z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, mającą wpływ na treść orzeczenia, polegającą na przyjęciu, że prowadzi działalność rolniczą, podczas gdy stan jego zdrowia i niepełnosprawność uniemożliwiają mu faktyczne prowadzenie gospodarstwa rolnego. Podniósł, że fakt posiadania gospodarstwa rolnego nie jest jednoznaczny z tym, że jego posiadacz prowadzi działalność rolniczą istotne bowiem jest faktyczne prowadzenie takiej działalności, a nie jedynie posiadanie gospodarstwa rolnego. Stwierdził, że sąd okręgowy nie poczynił w tym zakresie żadnych ustaleń. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie ubezpieczonemu renty rolniczej od 1 stycznia 2013 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd apelacyjny rozważył apelację i uznał, że jest uzasadniona, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, co spowodowało wydanie wyroku przedwczesnego. Trafnie argumentował ubezpieczony, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy. Sąd I instancji stwierdził, że ubezpieczony posiadał grunty rolne o powierzchni przekraczającej 1 ha, jednak nie ustalił istotnej prawnie kwestii – tego, czy ubezpieczony prowadził na nich działalność rolniczą w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Należy wskazać, że w uzasadnieniu uchwały z 6 maja 2004 r. (II UZP 5/04) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że współcześnie rolnik uzyskuje prawo do świadczeń bez konieczności wyzbycia się gospodarstwa rolnego. Z kolei definicja gospodarstwa rolnego nie zawiera żadnego elementu rzeczowego, a określenie rolnika ogranicza się wyłącznie do opisu wykonywanej działalności (przez gospodarstwo rolne rozumie się każde gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej - art. 6 pkt 4 ustawy). Nadto, skoro rolnik uzyskuje prawo do świadczeń nie dlatego, że wyzbył się własności lub posiadania gospodarstwa, lecz dlatego, że z powodu wieku lub stanu zdrowia utracił zdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, czyli możliwość jego prowadzenia, to wypłata świadczeń rolniczych będzie nie do pogodzenia wyłącznie z utrzymywaniem statusu rolnika prowadzącego gospodarstwo. Sąd Najwyższy dalej wywiódł, że porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie może polegać na zestawianiu pojęcia „prowadzenie (kontynuowanie) działalności zarobkowej” z pojęciem „własności lub posiadania gruntu”, gdyż są to pojęcia nieprzystawalne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/01, OSNAPiUS 2002/1/18). Należy przyjąć, że właśnie z ich niespójności wynika wniosek, iż zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która gospodarstwo rolne prowadzi. Sąd apelacyjny przychyliła się do poglądu prawnego Sądu Najwyższego sformułowanego na tle interpretacji artykułu 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazując, że jest to pogląd już utrwalony w orzecnictwie (por. wyrok z 6 lutego 2014 r., III AUa 380/13, Lex nr 1444836). Jak wywiódł Sąd Najwyższy art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przedstawia przykładowe dowody, które rolnik może przedstawić na okoliczność, że nie prowadzi działalności rolniczej na swoich gruntach. Rolnik może jednak wykazać wszelkimi dowodami przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, że nie prowadzi działalności rolniczej na gruntach, których jest właścicielem lub posiadaczem.

Sąd apelacyjny wskazuje zatem, że sąd okręgowy, rozpoznając ponownie niniejszą sprawę, ma obowiązek ustalić, czy ubezpieczony na posiadanych gruntach prowadził działalność rolniczą w rozumieniu art. 28 ust.1 w zw. z 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W tym celu poprowadzi postępowanie dowodowe opierając się na wnioskach stron, a w razie konieczności również z urzędu. Dopiero ustalenie powyższej kwestii pozwoli przesądzić, czy w sprawie zaistniały przesłanki z art. 28 ust.1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników pozwalające na częściowe zawieszenie

renty rolniczej i w konsekwencji na stwierdzenie, że ubezpieczony pobrał nienależne świadczenie za okres od 1 stycznia 2013 r. do 30 kwietnia 2013 r.

Mając powyższe na względzie oraz to, że wskazane istotne uchybienia nie mogły zostać konwalidowane na etapie postępowania apelacyjnego, sąd apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 K.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz przekazał sprawę sądowi okręgowemu do ponownego rozpoznania i na podstawie art. 108 § 2 K.p.c. pozostawił temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka – Szkibiel del. SSO Małgorzata Czerwińska